

Immateriaalioikeuksia loukkaavia verkkoliiketoimintamalleja koskeva tutkimus – vaihe 2

Tiivistelmä

Aikaisemmin käytössä olleita verkkotunnuksia käyttävät tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat

Tiivistelmä

Immateriaalioikeuksia loukkaavia verkkoliiketoimintamalleja koskeva tutkimus – vaihe 2

Aikaisemmin käytössä olleita verkkotunnuksia käyttävät tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat

Alkusanat

Saman aikaan Europolin teollis- ja tekijänoikeusrikoksia käsittelevän koordinoitun yhteenliittymän (IPC3) perustamisen kanssa EUIPO julkaisi vaiheen 1 raportin immateriaalioikeuksia loukkaavista verkkoliiketoimintamalleista.

Raportissa esitettiin katsaus niihin lukuisiin erilaisiin keinoihin, joilla immateriaalioikeuksia loukataan verkossa kaupallisissa tarkoituksissa. Siinä esiteltiin myös aivan uudenlainen tapa tunnistaa, eritellä, analysoida ja esittää tällaisia liiketoimintamalleja. Sitä on lainattu laajalti käsiteltäessä immateriaalioikeuksia loukkaavia liiketoimintamalleja.

Tämä tutkimus perustuu alustaviin havaintoihin; siinä tarkastellaan tietoja immateriaalioikeuksien loukkaamisesta epäiltyjen verkkokauppojen harjoittamasta sellaista verkkotunnusten laajasta käytöstä, jotka ovat aikaisemmin olleet tunnettujen henkilöiden, suurlähetystöjen, kaupallisten yritysten ja monien muiden käytössä.

Tästä ilmiöstä ilmoitti aluksi tanskalainen kyberrikollisuuden asiantuntija. Hän havaitsi, että suuri määrä aiemmin käytössä olleita verkkotunnuksia, joissa oli tanskalainen verkkotunnus.dk, rekisteröitiin järjestelmällisesti uudelleen ja että tekijöinä olivat tavaramerkkien loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat.

Ajatuksena oli käyttää hyväksi tällaisten verkkotunnusten suosiota ihmisten houkuttelemiseksi uusiin sellaisiin tavaroita markkinoiviin verkkokauppoihin, joiden epäillään loukkaavan tavaramerkkioikeuksia. Heti kun verkkotunnukset tulivat saataville uudelleenrekisteröintiä varten, immateriaalioikeuksien loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat ottivat ne käyttöön ja avasivat verkkokaupan pian sen jälkeen.

EUIPO päätti ottaa selville, käytettiinkö Tanskassa havaittua käytäntöä muissakin Euroopan maissa, joissa on kehittynyt sähköisen kaupan sektori. Tutkimuksen kohteiksi valittiin Ruotsi, Saksa, Britannia ja Espanja, ja tämä raportti on syntynyt tutkimuksen tuloksena.

Havainnot ovat paljastavia: ne osoittavat, että Tanskassa havaittua käytäntöä harjoitetaan myös neljässä valitussa maassa jopa suuremmassa määrin kuin mitä olisi voitu odottaa.

40:n tapauksen yksityiskohtaisen analyysin perusteella näyttää myös, että se, mikä pinnalta katsoen näyttää tuhansilta toisiinsa liittymättömiltä verkkokaupoilta, on todennäköisesti itse asiassa yksi tai muutama yritys, joka markkinoi eurooppalaisille kuluttajille tavaroita, joiden epäillään loukkaavan tavaramerkkioikeuksia.

Tämä uusi kertomus tarjoaa lisätodisteita siitä, miten laaja ongelma immateriaalioikeuksien loukkaaminen verkossa kaupallisiin tarkoituksiin on, ja osoittaa selkeämmin tarpeen tehdä yhteistyötä EU-tasolla ongelman saamiseksi hallintaan.

António CAMPINOS
EUIPON pääjohtaja

1. Tiivistelmä

Vuonna 2015 Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (EUIPO) antoi Euroopan teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten seurantakeskuksen kautta tehtäväksi tutkimuksen verkkoliiketoimintamalleista, joita käytetään immateriaalioikeuksien loukkaamiseen. Aloite luotiin riippumattomana dataan perustuvana tutkimuksena, jossa selvitetäisiin ja analysoidaisiin, miten immateriaalioikeuksien loukkaukset kaupallisessa mittakaavassa toimivat, miten ne rahoitetaan, miten ne tuottavat voittoa toimijoille, millaista sisältöä ne levittävät ja miten laaja käyttäjäpohja niillä on.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarjota päättäjille, kansalaisyhteiskunnalle ja yksityisille yrityksille lisävalaistusta tilanteesta. Samalla sen tavoitteena oli auttaa selvittämään ja ymmärtämään paremmin, millä tavoin olisi reagoitava laajamittaisten verkossa tehtyjen immateriaalioikeuksien loukkausten haasteiden käsittelemiseksi.

Tutkimus suunniteltiin kaksivaiheiseksi:

- Vaihe 1, kvalitatiivinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli luoda katsaus erilaisiin liiketoimintamalleihin, joita käytetään immateriaalioikeuksien loukkauksiin verkossa;
- Vaihe 2, kvantitatiivinen tutkimus, jossa yhtä tai useampaa merkittävää erityistä liiketoimintamallia ja strategiaa tarkasteltaisiin yksityiskohtaisesti.

Vaiheen 1 kertomus julkaistiin 12. heinäkuuta 2016, ja se on saatavissa EUIPO:n verkkosivustolla¹.

Vaiheen 1 tutkimuksen aikana kävi ilmi, että Tanskassa oli hiljattain tehty tutkimus² havaitusta toistuvasta mallista, jossa Tanskan maatunnus (ccTLD) .dk oli käytössä. Tutkimus syntyi mediassa esitettyjen oletusten pohjalta, jotka koskivat tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäiltyjä verkkokauppoja. Niiden kuitenkin uskottiin olevan yksittäisiä ja toisiinsa liittymättömiä. Tanskalaisen tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, oliko näiden verkkokauppojen perustamisen taustalla jokin toistuva malli tai rakenne. Analysoimalla aiemmin käytössä olleiden verkkotunnusten uudelleenrekisteröintiä voitiin havaita, että tavaramerkkioikeuksia loukkaavien tavaroiden markkinoimisesta epäiltyjä verkkokauppoja perustettiin käyttäen verkkotunnuksia, joita oli aiemmin käytetty verkossa erilaisiin tarkoituksiin. Kun verkkotunnukset tulivat saataville uudelleenrekisteröintiä varten, verkkokauppoja ylläpitävät yritykset rekisteröivät niitä uudelleen systemaattisesti ja pian sen jälkeen perustivat verkkokauppoja, joissa ne markkinoivat tavaroita, joiden epäiltiin loukkaavan muiden tavaramerkkioikeuksia. Oli tyypillistä, että

¹ https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/Research_on_Online_Business_Models_IBM/Research_on_Online_Business_Models_IBM_en.pdf.

² Tutkimus, jonka teki tanskalainen kyberrikollisuuden asiantuntija Henrik Bjørner, on saatavissa osoitteessa <http://cybercrime.eu/analysis/analysing-registration-of-previously-used-danish-domain-names/>.

verkkotunnusten aiempi käyttö ei millään tavoin liittynyt tavaroihin, joita epäillyissä verkkokaupoissa markkinoitiin. Tutkimuksessa oli esimerkkejä verkkotunnuksista, joita olivat aiemmin käyttäneet poliitikot, suurlähetystöt, kaupalliset yritykset ja monet muut verkkotunnusten rekisteröijät.

Lokakuun 2014 ja lokakuun 2015 välisenä aikana 566 .dk-verkkotunnusta oli rekisteröity uudelleen tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäiltyjen verkkokauppojen toimesta heti sen jälkeen, kun verkkotunnukset aiemmin rekisteröineet olivat luopuneet niistä ja ne olivat tulleet saataville uudelleenrekisteröintiä varten.³

Suoritettu tutkimus kattoi vain tanskalaisen tunnuksen ccTLD .dk, mutta havaittu toiminta viittasi siihen, että samanlaista toimintaa harjoittavat todennäköisesti tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat muissakin Euroopan maissa. Tämän pohjalta EUIPO päätti tarkastella asiaa perusteellisemmin tutkimushankkeen vaiheessa 2 keskittyen neljään Euroopan maahan, joissa sähköinen kauppa on laajaa. Näiden kriteerien mukaan valittiin Ruotsi, jonka voitiin Skandinavian maana olettaa olevan verrattavissa Tanskaan, Saksa ja Britannia, joilla on hyvin kehittynyt ja laaja sähköisen kaupan sektori, ja Espanja, eteläeurooppalainen maa, jossa sähköinen kauppa on laajaa.

Verkkokauppa-analyysin yleisenä tavoitteena oli löytää sellaisia tavaroita markkinoivia verkkokauppoja, joiden epäillään loukkaavan tavaramerkkioikeuksia. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kehitettiin automatisoitu prosessi, jossa kukin verkkotunnus läpäisi sarjan analyysimoduuleja. Näin verkkosivut luokiteltiin joko tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta epäillyiksi tai ei. Näitä analyysimoduuleja käytettiin erityisiin tarkoituksiin tiedonkeruun ja sisällön analysoinnin helpottamiseksi.

Analysoinnin aikaan Ruotsin, Saksan, Britannian ja Espanjan tilanne osoitti seuraavaa.

Tämä tutkimus on osoittanut selvästi, että ilmiötä, joka oli aiemmin dokumentoitu Tanskassa, esiintyy myös Ruotsissa, Saksassa, Britanniassa ja Espanjassa.

³ Huomaa, että nämä tiedot on otettu edellä mainitusta tanskalaisesta tutkimuksesta

ccTLD	Ruotsi .se	Saksa .de	Britannia .uk	Espanja .es	Yhteensä
Analyysiajanjakso	8.–10. joulukuuta 2016	23. marraskuuta – 6. joulukuuta 2016	26. tammikuuta – 10. helmikuuta 2017	10.-11. tammikuuta 2017	
Havaittujen aktiivisten ccTLD-tunnuksen sisältävien verkkotunnusten kokonaismäärä, jotka vievät aktiivisessa käytössä olevalle verkkosivustolle	1 259 990	11 057 426	8 158 245	1 047 780	21 523 441
Havaittujen verkkokauppojen kokonaismäärä, jotka käyttävät ccTLD-tunnuksen sisältävää verkkotunnusta	33 212	208 939	224 154	49 147	515 452
Havaittujen verkkokauppojen kokonaismäärä, joita epäillään toisten omistamien tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta ja jotka käyttävät ccTLD-tunnuksen sisältävää verkkotunnusta	3 161 (9,5 % verkkokauppojen kokonaismäärästä)	6 066 (2,9 % verkkokauppojen kokonaismäärästä)	14 182 (6,3 % verkkokauppojen kokonaismäärästä)	4 461 (9,1 % verkkokauppojen kokonaismäärästä)	27 870 (5,41 % verkkokauppojen kokonaismäärästä)
Havaittujen verkkokauppojen kokonaismäärä, joita epäillään toisten omistamien tavaramerkkioikeuksien loukkaamisesta ja jotka käyttävät sellaista ccTLD-tunnuksen sisältävää verkkotunnusta, joka on ollut aiemmin toisella rekisteröijällä	2 444 (77,3 % epäilyksenalaisista verkkokaupoista)	4 864 (80,2 % epäilyksenalaisista verkkokaupoista)	10 081 (71,1 % epäilyksenalaisista verkkokaupoista)	3 612 (81,0 % epäilyksenalaisista verkkokaupoista)	21 001 (75,35 % epäilyksenalaisista verkkokaupoista)

Tutkimuksessa Ruotsista, Saksasta, Britanniasta ja Espanjasta löydettiin 27870 verkkokauppaa, joita epäillään tavaramerkkioikeuksia loukkaavien tavaroiden markkinoinnista. Havaittiin, että 21 001 näistä verkkokaupoista (75,35 %) käytti aiemmin käytössä olleita verkkotunnuksia ohjaamaan internetissä kävijöitä verkkosivuille, joilla ei ole mitään tekemistä verkkosivun aiemman käytön kanssa.

Tutkimuksen perusteella on pidettävä todennäköisenä, että samaa tapahtuu myös muissa Euroopan maissa, joissa on hyvin kehittynyt sähköisen kaupan sektori.

Tavaramerkkioikeuksia loukkaavien tavaroiden markkinoinnista Ruotsissa, Saksassa, Britanniassa ja Espanjassa epäiltyjen 27 870 verkkokaupan analyysissä on havaittu joitakin toistuvia malleja näiden verkkokauppojen organisoinnissa. Näitä ovat seuraavat:

- tuotekategoria: kengät ovat pääasiallinen tuotekategoria 67,5 prosentissa epäillyistä verkkokaupoista ja vaatteet pääasiallinen tuotekategoria 20,6 prosentissa⁴;
- pääasiallinen tuotemerkki: tuotemerkin, jolle oli aiheutunut eniten haittaa, havaittiin olevan pääasiallinen tuotemerkki 18 prosentissa verkkokaupoista, ja tuotemerkin, jolle oli aiheutunut toiseksi eniten haittaa, havaittiin olevan pääasiallinen tuotemerkki 11,9 prosentissa verkkokaupoista;
- käytetty ohjelmisto: 94,6 % löydetyistä epäillyistä verkkokaupoista käytti samaa tiettyä sähköisen kaupan ohjelmistoa;
- rekisterinpitäjät: 40,78 % löydetyistä epäillyistä verkkokaupoista Ruotsissa ja Britanniassa oli rekisteröity saman rekisterinpitäjän kautta;
- nimipalvelin: 21,3 % löydetyistä epäillyistä verkkokaupoista käytti samaa nimipalvelinta;
- isännöintimaa: 25,9 prosentilla epäillyistä verkkokaupoista isännöijä sijaitsi Turkissa, 19,3 prosentilla Alankomaissa ja 18,3 prosentilla USA:ssa.

---

⁴ On huomionarvoista, että kyseiset kaksi pääasiallista tuotekategoriaa ovat samat kuin ne pääasialliset tuotekategoriat, jotka Eurostat on havainnut verkko-ostoksia koskevassa yleisluonteisessa tutkimuksessa: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics_for_individuals.

Ne verkkosivustot, joita varten verkkotunnuksia oli aiemmin käytetty, edustavat hyvin monenlaista toimintaa, mutta ne voidaan jakaa seuraavasti:

1. julkiset laitokset, kansainväliset järjestöt ja eturyhmät
2. rahoitusala
3. uutis-, media- ja tiedotussivustot
4. muut yritykset
5. poliittinen keskustelu ja propaganda
6. vapaaehtoistyö
7. kulttuuriin ja uskontoon liittyvät verkkosivustot
8. yksityiset yhdistykset
9. tunnetut henkilöt ja ihailijakerhot
10. aikuisviihde- ja seuranhakusivustot.

Tutkimuksen aikana 40 verkkokauppaa analysoitiin perusteellisesti. Näitä tapaustutkimuksia käsitellään raportin liitteessä.

Domain001	Domain007	Domain010	Domain003
<p>Tapaustutkimuksessa, joka koski verkkotunnusta <i>Domain001- se</i>, verkkotunnusta käytettiin aiemmin internetliikenteen ohjaamiseksi ruotsinkieliselle verkkosivustolle, jolla Euroopan parlamentti tarjosi tietoa ruotsalaisille.</p>	<p>Tapaustutkimuksessa, joka koski verkkotunnusta <i>Domain007- de</i>, verkkotunnusta käytettiin aiemmin internetliikenteen ohjaamiseksi saksankieliselle verkkosivustolle, jolla annettiin tietoa eräästä balettikoulusta.</p>	<p>Tapaustutkimuksessa, joka koski verkkotunnusta <i>Domain010- co.uk</i>, verkkotunnusta käytettiin aiemmin internetliikenteen ohjaamiseksi englanninkieliselle verkkosivustolle, jolla annettiin tietoa paikallisesta seuralaispalvelusta.</p>	<p>Tapaustutkimuksessa, joka koski verkkotunnusta <i>Domain003- es</i>, verkkotunnusta käytettiin aiemmin internetliikenteen ohjaamiseksi espanjankieliselle verkkosivustolle, jolla annettiin tietoa syövästä ja siihen liittyvistä hoidoista.</p>

Missään analysoiduista 40:stä tapaustutkimuksesta verkkotunnuksen aiemman käytön ja nykyisen tuotteiden myynnin välillä ei ollut mitään yhteyttä. Silloinkin, kun verkkotunnusta oli aiemmin käytetty tavaroiden markkinointiin, nykyiset verkkokaupat markkinoivat analyysin suorittamisen aikaan erityyppisiä tuotteita.

Tapaustutkimukset viittaavat siihen, että verkkotunnusten uudelleenrekisteröinnin ainoa tarkoitus on hyötyä sen verkkosivuston suosiosta, jota varten verkkotunnusta aiemmin käytettiin. Etuja ovat hakukoneen indeksointi, julkaistut arviot palveluista ja/tai tuotteista sekä linkit muilta sivustoilta, joilla ei ole vielä otettu huomioon sivuston nykyistä käyttöä.

Aluksi verkkokaupat näyttävät yksittäisiltä yrityksiltä, jotka eivät liity toisiinsa. Näiden verkkokauppojen analysointi ja tapaustutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että niillä on yhteisiä piirteitä, jotka liittyvät epäillyissä verkkokaupoissa tarjottuihin tuotekategorioihin ja tuotemerkkeihin, verkkosivuston teknologiaan, tiettyjen rekisterinpitäjien ja nimipalvelinten käyttöön sekä isännöinnin alkuperämaahan.

Tarkasteltaessa liiketoiminnan rakennetta ja 40:n tapaustutkimuksen yksityiskohtaisen analyysin tuloksia vaikuttaa todennäköiseltä, että nämä verkkokaupat ovat huomattavassa määrin yhteydessä toisiinsa. Tutkimus näyttää myös viittaavan siihen, että se, mikä pinnalta katsoen näyttää tuhansilta toisiinsa liittymättömiltä verkkokaupoilta, on todennäköisesti itse asiassa yksi tai muutama yritys, joka markkinoi eurooppalaisille kuluttajille tavaramerkkioikeuksia loukkaavia tavaroita.

Kertomuksen havainnot ovat kiinnostavia lainvalvontaviranomaisten ja internetpalvelujen välittäjien sekä myös tavaramerkkioikeuksien haltijoiden ja kuluttajien kannalta, sillä ne antavat tietoa tämän useassa EU:n jäsenvaltiossa sovelletun liiketoimintamallin laajuudesta ja piirteistä.

Avenida de Europa, 4
E-03008 - Alicante
Espanja

www.euipo.europa.eu

Immateriaalioikeuksia loukkaavia
verkkoliiketoimintamalleja koskeva
tutkimus – vaihe 2

Aikaisemmin käytössä olleita
verkkotunnuksia käyttävät
tavaramerkkioikeuksien
loukkaamisesta epäillyt verkkokaupat

Tiivistelmä